

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen
Enhet 15

DOM
2014-06-09
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
2645-14

SÖKANDE

Stockholm Båttaxi
Magnus Svensson, 590818-1257
Sandhamnsgatan 1
115 40 Stockholm

MOTPART

Waxholms Ångfartygs AB, 556087-9859

Ombud: Advokaterna Johan Carle och Ola Axelsson
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB
Box 1711
111 87 Stockholm

SAKEN

Offentlig upphandling

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår Stockholm Båttaxis ansökan.

Dok.Id 482549

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00 E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se	08-561 680 01	måndag – fredag 08:00-16:30

YRKANDEN M.M.

Waxholms Ångfartygs AB (Waxholms) har den 31 januari 2014 ingått ett interimsavtal om kollektiv sjötrafik för sträckan Ropsten-Storholmen-Tranholmen med Utö Rederi AB (Utö) i syfte att säkerställa trafikdriften till dess nya upphandlingar kan avslutas och nya avtal träda i kraft.

Stockholm Båttaxi yrkar att förvaltningsrätten ska ogiltigförklara upprättat avtal mellan Waxholms och Utö.

Waxholms bestrider bifall till Stockholm Båttaxis yrkande.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet är om det föreligger förutsättningar för Waxholms att upphandla kollektiv sjötrafik i Stockholms skärgård utan föregående annonsering och om avtalet som upprättats mellan Waxholms och Utö ska ogiltigförklaras.

Avtalet rör kollektiv sjötrafik (sjötransport) vilket är en s.k. B-tjänst som listas i bilaga 3 till lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU), och som därmed omfattas av 15 kap. LOU.

Rätten ska enligt 16 kap. 13 § LOU besluta att ett avtal som slutits mellan en upphandlande myndighet och en leverantör är ogiltigt om avtalet har slutits utan föregående annonsering. Om en upphandlande myndighet har haft skäl för att genomföra en så kallad direktupphandling saknas grund för att förklara avtalet ogiltigt.

Enligt 15 kap. 3 § LOU får direktupphandling användas i tillämplig omfattning bl.a. i de fall förutsättningarna för förhandlat förfarande utan föregående annonsering som avses i 4 kap. 5–9 §§ är uppfyllda eller om

det finns synnerliga skäl. Det är den upphandlande myndigheten som har bevisbördan för att sådana omständigheter föreligger som medger en direktupphandling (se prop. 2009/2010:180 s. 344).

En upphandlande enhet får tilldela ett kontrakt utan föregående annonsering om det är absolut nödvändigt att tilldela kontraktet, men synnerlig brådska, orsakad av omständigheter som inte kunnat förutses av den upphandlande enheten, gör det omöjligt att hålla tidsfristerna vid förhandlat förfarande med föregående annonsering. Detta framgår av 4 kap. 5 § första stycket 3 LOU.

Som skäl för att sluta interimsavtalet anför Waxholms att det föreligger ett starkt samhällsintresse att kunna tillhandahålla kollektiv skärgårdstrafik och att det har förelegat synnerlig brådska vilket gjort det omöjligt för Waxholms att hålla relevanta tidsfrister. Tidsnöden har orsakats av omständigheter som Waxholms inte kunnat förutse. Waxholms anför vidare att det inte fanns någon anledning att tro att trafiknämnden inte skulle godkänna förslaget till tilldelningsbeslut i upphandlingen.

Absolut nödvändigt

För att det ska anses absolut nödvändigt att tilldela ett kontrakt ska det enligt praxis röra sig om upphandling av varor eller tjänster av stor samhällsekonomisk betydelse eller av viktig medicinsk art (jfr Kammarrätten i Göteborgs dom i mål nr 7469–7472-11).

Förvaltningsrätten anser att den i målet aktuella kollektiva skärgårds-
trafiken är av stor samhällsekonomisk betydelse. Det var således absolut nödvändigt att tilldela ett kontrakt.

Synnerlig brådska orsakad av omständigheter som inte kunnat förutses

Waxholms har uppgett att upphandlingar av den kollektiva båttrafiken i Stockholms skärgård inleddes under 2012-2013 eftersom gällande avtal skulle upphöra den 15 januari 2014. Waxholms avbröt upphandlingen i början av oktober 2013 då man inte erhöll nödvändigt godkännande från trafiknämnden för att kunna fatta tilldelningsbeslut. Förvaltningsrätten avslog den 18 mars 2014 flera ansökningar om överprövning av beslutet att avbryta upphandlingen (mål nr 24258-13 m.fl.). Förvaltningsrätten uppfattade att den bakomliggande orsaken till att upphandlingen avbröts var att den uppdragsgivande myndigheten, dvs. trafiknämnden, efter att upphandlingen har påbörjats, insett att upphandlingen inte motsvarade det behov som finns av skärgårdstrafik. Kammarrätten beslutade den 20 maj 2014 att inte meddela prövningstillstånd.

Enligt Waxholms beräknas det ta ca två till tre år att genomföra nya upphandlingar avseende de aktuella trafikområdena. I syfte att säkerställa skärgårdstrafiken ingicks interimsavtalet den 31 januari 2014. Avtalet löper till och med den 10 januari 2016 med ensidig rätt för Waxholms att vid behov förlänga avtalet med upp till 16 månader.

Stockholm Båttaxi anför att det bolag som tidigare körde båttrafiken och vars avtal gick ut den 15 januari 2014, under oktober 2013 fick veta av Waxholms att avtalet dem emellan inte skulle förlängas efter den 15 januari samt att Waxholms inte tänkte göra någon direktupphandling med företaget. Stockholm Båttaxi anser att Waxholms inte kan åberopa tidsbrist då de redan under oktober 2013 känt till att avtalet inte skulle förlängas och då båttrafiken skulle vara igång igen den 15 april 2014. Waxholms har under mer än sex månader känt till att en ny upphandling behövde göras.

Förvaltningsrätten anser att den situation som uppstod när upphandlingen avbröts med anledning av att det saknades ett godkännande från trafiknämnden innebar att det var omöjligt att genomföra en ny upphandling innan kollektivtrafiken skulle vara igång i april 2014. Det förelåg således synnerlig brådska som gjorde det omöjligt att hålla tidsfristerna vid ett förhandlat förfarande med föregående annonsering.

En ytterligare förutsättning är att brådskan inte kunnat förutses av den upphandlande myndigheten. En upphandlande myndighet måste vid beräkning av tidsåtgången att genomföra en upphandling beakta både att ett tilldelningsbeslut villkoras av ett godkännande från en nämnd (i detta fall trafiknämnden) och att upphandlingen kan komma att överprövas. Förvaltningsrätten bedömer att Waxholms inte har inlett upphandlingen för sent eftersom mötet med trafiknämnden angående tilldelningsbeslut ägde rum drygt sex månader innan kollektivtrafiken skulle vara igång. Brådskan som uppkom har inte orsakats av Waxholms. Waxholms har inte heller, enligt vad som framkommit i målet, kunnat förutse att man inte skulle erhålla nödvändigt godkännande från trafiknämnden. Den synnerliga brådskan som uppkommit för Waxholms att garantera kollektivtrafik på berörd linje kan därför inte anses vara orsakad av omständigheter som kunnat förutses av Waxholms.

Direktupphandlingens form

Av 2 kap. 23 § LOU framgår att en direktupphandling är en upphandling utan krav på anbud i viss form. Det innebär att den upphandlande myndigheten får vända sig direkt till en eller flera leverantörer i syfte att anskaffa en vara eller en tjänst. Vid bedömningen av om aktuell direktupphandling och ingånget avtal strider mot LOU, ska det därför inte tas någon hänsyn till vad Stockholm Båttaxi har anfört om att bolaget vid direktupphandlingen inte fick lämna anbud. För bedömningen är det inte heller relevant att Stockholm Båttaxi enligt egen uppgift haft en färdig

lösning för kollektivtrafiken som är bättre och billigare, eller att det nya avtalet med Utö är dyrare än tidigare avtal.

Sammanfattning

Det har förelegat förutsättningar för en direktupphandling enligt 15 kap. 3 § LOU och Waxholms har därför haft rätt att tilldela ett kontrakt utan föregående annonsering. Aktuellt avtal mellan Waxholms och Utö är således inte ogiltigt på den grunden att avtalet slutits efter en otillåten direktupphandling. Det har inte heller kommit fram omständigheter som visar att direktupphandlingen genomförts på ett sätt som strider mot de EU-rättsliga principerna för offentlig upphandling. Stockholm Båttaxis ansökan ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 1 (DV 3109/1A LOU).

Karl Lundberg

Rådman

Mia Svärd har föredragit målet.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.